

Kunnskapsdepartementet

**VIRKSOMHETS- OG ØKONOMIINSTRUKS
FOR
DIREKTORATET FOR HØYERE UTDANNING
OG KOMPETANSE (HK-DIR)**

1 Innledning

Virksomhets- og økonomiinstruksen er fastsatt av Kunnskapsdepartementet 19. desember 2025, jf. reglement for økonomistyring i staten § 3, andre ledd, og trer i kraft fra 1. januar 2026. Gjenpart av instruksen er sendt til Riksrevisjonen.

Hensikten med instruksen er å klargjøre fordelingen av ansvar og myndighet mellom Kunnskapsdepartementet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir).

1.1 Instruksens virkeområde og forhold til økonomiregelverket

Virksomhets- og økonomistyringen i HK-dir skal følge økonomiregelverket i staten, med mindre det er innvilget unntak. Økonomiregelverket består av reglement for økonomistyring i staten (heretter kalt reglementet) og bestemmelser om økonomistyring i staten (heretter kalt bestemmelsene). Rundskriv fra Finansdepartementet som er fastsatt med hjemmel i reglementet skal anses som en del av økonomiregelverket. De aktuelle bestemmelsene i økonomiregelverket er ikke gjengitt i instruksen.

Unntak fra økonomiregelverket innvilges av Finansdepartementet, eller den som Finansdepartementet delegerer myndighet til. Unntak fra instruksen gis av Kunnskapsdepartementet. Instruksen er hjemlet i § 3 i reglementet, og er laget som et tillegg til dette regelverket.

2 Departementets styring av HK-dir

2.1 Departementets overordnede ansvar

HK-dir er et ordinært bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet har ansvaret for etatsstyringen av HK-dir, og skal sikre at direktoratet ivaretar sitt samfunnsoppdrag, oppnår mål og prioriteringer, utnytter tildelte ressurser effektivt, samt opererer innenfor de lover, regler og rammer som er satt.

Direktøren er virksomhetsleder for HK-dir og er beskikket i stillingen på åremål, og departementsråden i Kunnskapsdepartementet har personalansvaret for direktøren. Det gjennomføres årlige medarbeidersamtaler mellom departementsråden og direktøren i HK-dir. Departementet utarbeider lederkontrakt for direktøren, som revideres hvert år. Kravene i kontrakten ses i sammenheng med målene i tildelingsbrevet.

Andre departementer som tildeler midler til HK-dir, fastsetter mål for disse midlene.

2.2 HK-dirs samfunnsoppdrag, ansvarsområde, målgrupper og roller

Samfunnsoppdrag

Gjennom sine oppgaver innenfor utdanning og kompetanse skal HK-dir styrke samfunnets bærekraft og omstillingsdyktighet. HK-dir skal arbeide for å løfte og mobilisere kompetansen i befolkningen, gjøre utdanning, læring og karriereveiledning av høy kvalitet tilgjengelig for alle hele livet, og sikre arbeidslivets tilgang på kompetent arbeidskraft.

Ansvarsområde

HK-dir skal bidra til å utvikle kvaliteten i utdanning og opplæring, styrke det internasjonale samarbeidet og bidra til digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren. HK-dir har et

helhetlig ansvar innenfor sitt sektorområde og skal jobbe selvstendig for å nå målene som settes i styringsdokumenter og -dialogen. Med sektorområde menes i denne sammenheng all opplæring og utdanning rettet mot voksne, dvs. på kompetansefeltet, i grunnopplæringen, norsk og samfunnskunnskap for innvandrere, høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning. Innenfor internasjonalisering og karriereveiledning er direktoratets virkeområde bredere. Direktoratet har nasjonalt tverrsektorielt systemansvar for karriereveiledning og faglig ansvar for karriereveiledning i skolen. Direktoratet har ansvar for godkjenning av og informasjonsdeling om utenlandsk utdanning, og oppgaver knyttet til yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Direktoratet har et samordningsansvar for fellestjenester knyttet til forskning. Så lenge ansvaret ikke er lagt til departementet, utdanningsinstitusjonene eller de andre organene som NOKUT, Forskningsrådet, Sikt, Udir og IMDi, tilfaller det direktoratet å håndtere saker innenfor sektorområdet. HK-dir har et ansvar for å følge opp sikkerhets- og beredskapsarbeidet i høyere utdannings- og forskningssektoren, herunder innen samfunnssikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern og nasjonal sikkerhet.

HK-dir skal samarbeide med andre direktorater og etater med tilgrensende fagområder, kommuner og fylkeskommuner, partene i arbeidslivet og andre sentrale aktører. Direktoratets arbeid skal baseres på brukermedvirkning og samarbeid med utdannings- og opplæringstilbyderne, representanter for studenter og deltakere, samt andre relevante aktører.

Målgrupper

HK-dir har en bredt sammensatt målgruppe som inkluderer utdanningsinstitusjoner og andre utdanningstilbydere, arbeidslivet, kommuner, fylkeskommuner og aktører innenfor integrering og forskning. Andre myndigheter, frivilligheten, studentsamskipnader og -organisasjoner, samt internasjonale samarbeidsorganer og utdanningsinstitusjoner er også målgrupper for HK-dir.

Store deler av den unge og voksne befolkningen er viktige målgrupper for direktoratet. De søker utdanning og opplæring, karriereveiledning, utveksling, informasjon om utdanninger og prøver som dokumenterer språklige ferdigheter og som er nødvendige for å få oppholdstillatelse og statsborgerskap. Internasjonale studenter, utdanningssøkere og arbeidssøkere er også målgrupper for direktoratet. Det samme er karriereveiledere og lærere i skolen.

Roller

Som *faglig rådgiver* skal direktoratet produsere og sammenstille statistikk og kunnskap, tilstandsrapporter og vurderinger, og gi kunnskapsbaserte råd om utvikling og iverksetting av politikken. HK-dir skal formidle kunnskap og informasjon, gi veiledning og råd til befolkningen, sektorene og andre relevante aktører.

Som *iverksetter* skal direktoratet følge opp vedtatt politikk og forvalte lover og forskrifter, annet regelverk, tilskuddsordninger, læreplaner m.m. Direktoratet skal være en pådriver for digitalisering, kvalitetsutvikling, internasjonalisering, integrering og inkludering, samt for bedre ordninger knyttet til voksnes læring, herunder realkompetansevurderinger og tiltak for å heve voksnes grunnleggende ferdigheter. Direktoratet skal utrede og utvikle nye virkemidler og tjenester og sørge for at disse tas i bruk i sektorene.

Som *samordner* skal direktoratet bidra til dialog og samarbeid, og samordne relevante aktører, sektorer, forvaltningsnivåer og aktiviteter innenfor høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og kompetansepolitikken, for å nå målene som er satt for sektorene. På integreringsfeltet skal HK-dir samordne seg med IMDi.

2.3 Oversikt over direktoratets faste oppgaver

Myndighets- og forvaltningsoppgaver

- Forvaltning av tilskudd innenfor høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning, internasjonalisering og kompetansepolitikken på vegne av departementer, Europakommisjonen, Nordisk Ministerråd, Den norske UNESCO-kommisjonen og andre aktører. Dette innebærer også å gjennomføre årlig tilskuddskontroll og foreslå tilskuddsordninger som bør evalueres.
- Godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring etter opplæringslova § 23-3, fagskoleloven § 7 og universitets- og høyskoleloven § 9-7.
- Godkjenning av utenlandske lærere (lærere i grunnskolen) etter opplæringslova § 17-3, jf. opplæringsforskrifta §§ 12-11 og 12-12, og godkjenning av utenlandske barnehagelærere (styrer og pedagogisk leder i barnehage) etter barnehageloven §§ 24 og 25.
- Ansvarlig myndighet for behandling av profesjonskort for ikke-lovregulerte yrker hvor Norge er etableringsstat etter yrkeskvalifikasjonsforskriften, se §§ 6-2 – 6-3.
- Forvaltningsansvar for de samordnede opptakene til høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.
- Ansvar for å behandle søknader etter fagskoleforskriften § 3 andre ledd om unntak fra det samordnende opptaket for enkeltutdanninger ved offentlige fagskoler
- Ansvar for sekretariat for:
 - Felles klagenemnd for klagesaker etter universitets- og høyskoleloven
 - Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning og
 - Nasjonal klagenemnd for opptak
- Ansvar for Nasjonalt studentombud for fagskolestudenter
- Partsrepresentasjon i saker for domstolen som gjelder gyldigheten av vedtak fra Felles klagenemnd etter delegering fra departementet i den enkelte sak, og å holde oppdatert oversikt over slike saker.
- Ansvar for å behandle klager på universiteter og høyskolars vedtak om innsyn etter offentlighetsloven, vedtak om partsinnsyn etter forvaltningsloven § 18 og vedtak etter forvaltningslovforskriften kapittel 5.
- Administrasjon av modulisert forberedende opplæring for voksne og digitale verktøy og samarbeid mellom HK-dir, Udir, AV-dir og IMDi om økt tilgang til utdannings- og opplæringstjenester.
- Oppfølging og forvaltning av læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, samt oppfølging og faglig ansvar for læreplaner i forberedende opplæring for voksne.
- Forvaltning av godkjenningsordning for private tilbydere av norsk- og samfunnskunnskapsopplæring og tilsyn med at tilbyderne oppfyller krav i integreringsloven med forskrifter.
- Utvikling og tilrettelegging for gjennomføring av prøver i norsk og samfunnskunnskap, og statsborgerprøve.
- Ansvar for å følge opp, kartlegge og kontrollere arbeidet med sikkerhet og beredskap i departementets underliggende virksomheter i forskning og høyere utdanning, herunder innen samfunnssikkerhet, nasjonal sikkerhet og informasjonssikkerhet og personvern.

- Krisehåndtering i samsvar med gjeldende styringsmodell for informasjonssikkerhet og personvern i høyere utdanning og forskning, rammeverk for håndtering av IKT-sikkerhetshendelser og de grunnleggende prinsippene for samfunnssikkerhet.
- Være det nasjonale programkontoret for internasjonalt utdannings- og opplæringssamarbeid, inkludert nasjonalkontor for Erasmus+ sammen med Bufdir, og forvalte EØS-midlene.
- Utgjøre en samlende arena for kunstnerisk utviklingsarbeid, styrke forskningskulturen og bidra i utviklingen av kvalitet og kompetanse i institusjoner som tilbyr skapende og utøvende kunstutdanning.
- Ansvar for oppnevning av det nasjonale publiseringsutvalget.
- Ansvar for å forvalte disse forskriftene:
 - Forskrift 28. juni 2024 nr. 1392 til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskoleforskriften) kapittel 3, 4 og 7
 - Forskrift 21. mai 2024 nr. 789 om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning
 - Forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning og ny forskrift 11. september 2025 nr. 1850 om opptak til høgare utdanning (opptaksforskrifta)
 - Forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften), med unntak av kapittel 8

Forvaltningsansvaret innebærer arbeid med gjennomføring av forskriftene, veiledning og informasjon om disse, å svare på henvendelser om regelverket, å vurdere eventuelle tiltak for bedre gjennomføringen og ansvaret for å vurdere om det er behov for justeringer i regelverket o.l.

Det kan også, etter oppdrag fra departementet, omfatte arbeid med regelverksendringer, dvs. utredninger, utarbeide utkast til høringsnotater, utsendelse av forslag på høring, oppsummering av høringsuttalelser og framleggelse av forslag til endringer for departementet mv. Myndigheten til å fastsette forskriftsendringer ligger i departementet.

Oppgaver knyttet til analyse og kunnskapsgrunnlag

- Produsere, sammenstille, tilgjengeliggjøre og formidle kunnskap og analyser, herunder evalueringer, forskning, data og statistikk, som er viktig for kvalitetsutvikling, politikkutforming og styring i sektorene.
- Ansvar for norsk publiseringsindikator, ERIH PLUS og Register over vitenskapelige publiseringskanaler (Kanalregisteret).
- Ansvar for DBH - database for statistikk om høyere utdanning i hht. universitets- og høyskoleloven.
- Ansvar for DBH-F - database for statistikk om fagskoleutdanning i hht. fagskoleloven
- Statistikk etter yrkeskvalifikasjonsforskriften § 9-2.
- Tilstandsrapport for høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning
- Kunnskapsgrunnlag om fremtidig kompetansebehov
- Ansvar for å lyse ut og følge opp kandidatundersøkelsene for høyere utdanning og for høyere yrkesfaglig utdanning, samt studiebarometerne og underviserundersøkelsen.

Støtte- og veiledningsoppgaver

- Arbeid med digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren.
- Systemansvarlig for karriereveiledning på nasjonalt nivå, inkludert å forvalte nasjonalt kvalitetsrammeverk for karriereveiledning, ivareta det faglige ansvaret for karriereveiledning i grunnopplæring, utvikle og drifte karriereveiledningsrammeverk for yngre forskere, bidra til tverrsektoriell koordinering av tjenestene og gi råd og støtte til fylkeskommunene, også knyttet til karriereveiledning i integreringsloven.
- Ansvar for den nasjonale digitale karriereveiledningstjenesten Karriereveiledning.no
- Gi kvalitetssikret informasjon om, og selvbetjeningsløsninger for, utdanningstilbud, yrker og karrieremuligheter gjennom Utdanning.no.
- Være informasjonssenter for Lisboakonvensjonen og for Globalkonvensjonen og møte som norsk representant i ENIC-NARIC-nettverket.
- Være assistansesenter for yrkeskvalifikasjonsdirektivet etter yrkeskvalifikasjonsforskriften § 9-1.
- Oppfølging av arbeidet som norsk kontaktpunkt for Eurydice og ReferNet
- Være nasjonal koordinator for EUs arbeid med voksnes læring, og nasjonal koordinator for Nordisk nettverk for voksnes læring (NVL).
- Ansvar for å utvikle kunnskap, veilede og fremme samarbeid om universell utforming og tilrettelegging av studentenes læringsmiljø i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.
- Være sekretariat for Kompetansepolitisk råd og Kompetansebehovsutvalget.
- Være sekretariat for Nasjonalt fagskoleråd.
- Være sekretariat for RETHOS (nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanninger)
- Være sekretariat for Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning (Kif-komiteen).
- Fremme internasjonalt utdanningssamarbeid og -mobilitet i hele utdanningsløpet, og styrke Norge som attraktivt samarbeids- og studieland internasjonalt.
- Følge opp arbeidet knyttet til rollen som nasjonalt kontaktpunkt for Europass og Euroguidance.

2.4 Styringsdialogen

Den årlige styringsdialogen mellom Kunnskapsdepartementet og HK-dir består av følgende hovedelementer:

- Virksomhets- og økonomiinstruks
- Tildelingsbrev og supplerende tildelingsbrev med Riksrevisjonen som kopimottaker
- Årsrapport fra HK-dir
- Etatsstyringsmøter
- Skriftlig tilbakemelding fra Kunnskapsdepartementet til HK-dir med Riksrevisjonen som kopimottaker

Styringsdialogen skal være basert på vurderinger av risiko og vesentlighet og skal være dokumentert. Administrerende direktør og respektive ansvarlige ledere for aktuelle temaer deltar på etatsstyringsmøtet. Oppdrag og føringer som innebærer ressurspådrag skal oversendes HK-dir i form av tildelingsbrev eller supplerende tildelingsbrev.

Faglig dialog mellom departementet og HK-dir foregår gjennom planlagte kontaktmøter og annen faglig kontakt ved behov. Initiativ til faglig dialog kan tas av både departementet og HK-dir.

3 HK-dirs interne styring

3.1 Ledelsens ansvar og myndighet

Ledelsen ved HK-dir skal etablere et internt styringssystem med beskrivelse av roller og ansvar hvor rutiner og internkontroll er integrert.

Ledelsen ved HK-dir skal fastsette interne regler for økonomiforvaltningen ved virksomheten i henhold til gjeldende regelverk og etter de rammer som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Økonomiforvaltningen skal inneholde regler om ansvarsforhold og delegering av myndighet.

Direktøren har ansvaret for virksomhetens daglige drift og sørger for at vedtak truffet av Kunnskapsdepartementet og eventuelt andre departementer blir iverksatt.

3.2 Krav til planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten i HK-dir

HK-dir skal ha en effektiv og forsvarlig internkontroll. Internkontrollen skal være tilpasset risiko, vesentlighet og egenart. Systemet skal dokumenteres. Internkontrollen skal utformes og gjennomføres slik at den gir rimelig grad av sikkerhet for at HK-dir når de målene som er fastsatt, utfører faste oppgaver og gitte oppdrag, har en effektiv drift, en pålitelig rapportering og at lover og regler følges. HK-dir skal til enhver tid holde seg innenfor de gjeldende budsjettammer som er stilt til disposisjon for direktoratet.

HK-dir skal gjennomføre risikostyring i henhold til gjeldende regelverk og krav fra Kunnskapsdepartementet. HK-dir skal ha dokumenterte rutiner for etablering og forvaltning av alle sine prosjekter og aktiviteter. Alle disposisjoner skal forvaltes og kontrolleres i et elektronisk økonomisystem som ivaretar økonomiregelverkets krav.

HK-dir skal presentere virksomhetsregnskapet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS) og de retningslinjer departementet fastsetter. Det skal benyttes godkjente systemer og tjenesteytere der dette finnes. HK-dir skal sende inn årsregnskap og delårsregnskap med det innhold og i samsvar med de krav til oppstilling og presentasjon og innenfor de frister som Kunnskapsdepartementet fastsetter.

HK-dir skal ha rutiner for delegering av budsjettdisponeringsmyndighet, og det skal stilles krav til rapportering.

Forhold som er tatt opp av Riksrevisjonen, skal følges opp så snart det er mulig. Departementet skal holdes løpende orientert om vesentlige forhold, og skal stå som kopimottaker på institusjonens brev til Riksrevisjonen.

HK-dir skal uten unødig opphold varsle departementet når det blir kjent med vesentlige avvik på eget ansvarsområde, eller når det blir kjent med forhold som er av vesentlig betydning for virksomhetens måloppnåelse.

4 Andre krav til HK-dir

4.1 Offentlige anskaffelser

HK-dir skal ha systemer og rutiner som sikrer etterfølgelsen av regelverket for offentlige anskaffelser. Virksomhetslederen må sikre nødvendig kompetanse og etablere gode rutiner slik at alle innkjøp gjøres i samsvar med regelverket, og mest mulig effektivt. Innkjøpsarbeidet skal også inngå i ledelsens internkontroll.

4.2 Sikkerhet og beredskap

HK-dir skal arbeide systematisk med sikkerhet og beredskap. Å ivareta sikkerhet og beredskap er et lederansvar. Arbeidet med sikkerhet og beredskap skal inngå som en integrert del av virksomheten i den enkelte institusjon.

I [Styringsdokument for arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor](#) finner man en oversikt over kravene som stilles til underliggende virksomheter innenfor de tre sikkerhetsdomenene (1) samfunnssikkerhet og beredskap, (2) nasjonal sikkerhet og (3) informasjonssikkerhet og personvern.

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) gjelder for alle statlige forvaltningsorganer. [Policy for informasjonssikkerhet og personvern i høyere utdanning og forskning.](#)

skal ligge til grunn for HK-dirs arbeid med informasjonssikkerhet og personvern. Digitale angrep og cyberhendelser skal håndteres og varsles i samsvar med [Nasjonalt rammeverk for håndtering av digitale angrep og cyberhendelser.](#)

4.3 Publikasjoner fra HK-dir

Publikasjoner HK-dir utgir, skal oversendes departementet til orientering senest to uker før de gjøres offentlig tilgjengelig. Oversendelsen følges av en kortfattet oppsummering og anbefaling om videre oppfølging, inklusive vurdering av eventuelle implikasjoner for politikktutvikling. Der HK-dir har kontakt med andre som utgir rapporter på oppdrag fra departementet eller direktoratet, ber departementet om at man tilstreber å benytte de samme fristene.